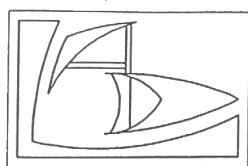
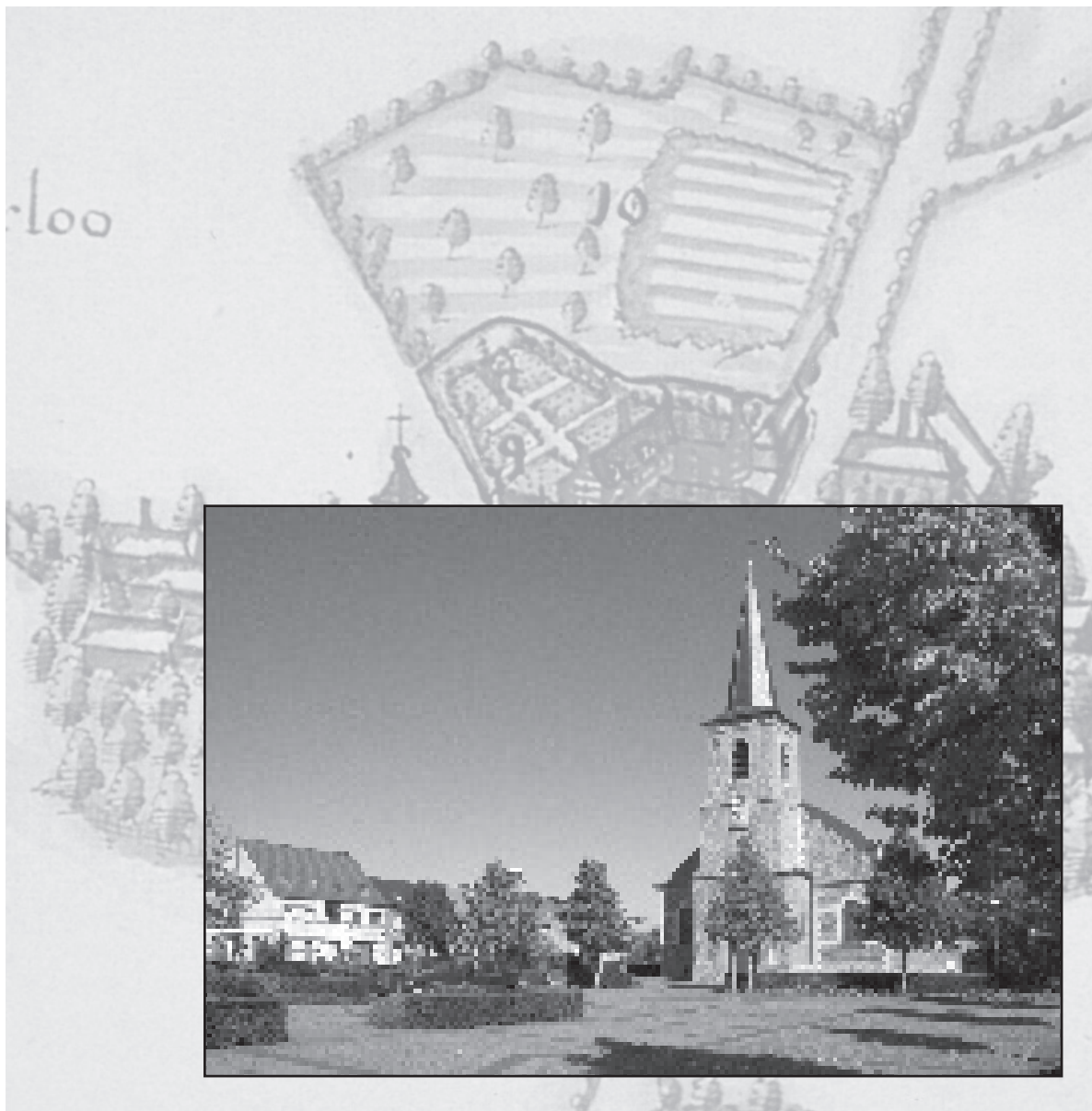


E E U W E N - T E M M E R



LOOIS ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM v.z.w.

Viermaandelijks Tijdschrift: EEUWENTEMMER

Secretariaat: BEA VERACHTERT
Gerhagenstraat 60
3980 Tessenderlo

Kontaktadres-telefonisch: LOUIS ALAERTS tel.: 013 66 73 30
Windmolen 14, 3980 Tessenderlo

Bankrekening: DEXIA: 068-2092164-95
Loois Archief en Documentatiecentrum VZW

Lidmaatschap: 10 EURO - storten op bovenvermelde
bankrekening

Bestuur: LOUIS ALAERTS Voorzitter
BEA VERACHTERT Secretaris
RENE CLONEN Penningmeester

MAURICE BRUYNDONCKX
JULIEN HERMANS
LUCIENNE PELSERS
LOUIS RUTTEN
PAUL STRAUVEN
FRANCOIS VAN GEHUCHTEN
JOS VAN GENECHTEN
FRANS VAN THIENEN
STAN PANIS
JEF WAGEMANS

Verantwoordelijk uitgever: Louis Alaerts, Windmolen 14, 3980 Tessenderlo

Geen uittreksel, overname noch afdruk uit EEUWENTEMMER mag geschieden zonder toestemming van het Loois Archief en Documentatiecentrum V.Z.W. Iedere auteur is verantwoordelijk voor het door hem of haar gepubliceerde artikel.

Kaft: Ontwerp: Julien Hermans

Foto: Engsbergen 2005, zicht op de gerestaureerde kerk. (Fotoarchief LAD)

Voorwoord

Als je deze Eeuwentemmer leest is het jaar 2006 al weer enkele maanden oud. Het LAD gaat ook dit jaar weer proberen de lezer een boeiend en inhoudelijk gevarieerd tijdschrift aan te bieden. Zo hebben we het in dit nummer onder andere over het Loois dialect en over de vroegere 'Looise Krabbers', nu 'Kunstkring Tessenderlo'. De Looise criminaliteit in de middeleeuwen krijgt aandacht. En er is het tweede deel van het artikel van Dimitri Roden over het proces in de zaak Sleurs, Loois gemeentesecretaris tijdens de Tweede Wereldoorlog. En met dat laatste onderwerp komen we aan bij een belangrijk project van het LAD voor dit werkjaar: de publicatie van een nieuw boek.

Dimitri Roden studeerde in 2004 af aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Zijn eindwerk was getiteld: 'Tessenderlo, bezet en bevrijd. De geschiedenis van een Kempense gemeente tijdens de Tweede Wereldoorlog'. De voorbije twee jaar verrichtte hij nog meer historisch onderzoek en verwerkte hij de inhoud van zijn eindwerk en alle nieuw gevonden gegevens tot een boek getiteld: 'Tessenderlo, bezet en bevrijd'.

In het boek wordt op basis van nooit eerder geraadpleegd bronnenmateriaal een gedetailleerd en historisch verantwoord beeld geschetst van de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente. Het geheel wordt rijkelijk geïllustreerd met een tweehonderdtal originele foto's waarvan de meerderheid nog nooit eerder gepubliceerd werd. Het boek zal ongeveer 500 bladzijden tellen. De samenwerking tussen de schrijver, het Loois Archief en Documentatiecentrum en uitgeverij Boerenbelang zou moeten leiden tot de publicatie ervan in november van dit jaar. Wij houden onze lezers op de hoogte en publiceren in ons julinumnummer al enkele fragmenten.

Behalve met het uitgeven van voornoemd boek en het tijdschrift Eeuwentemmer is het LAD verder nog bezig met de verwerking van het historisch archief van onze gemeente. Het toegankelijk maken ervan voor iedereen, ook de geïnteresseerde leek, blijft hierbij ons uitgangspunt.

Vanaf dit jaar legt het LAD eveneens de klemtoon op het fotograferen van het hedendaagse Looi. Nu we beschikken over een fotograaf (Maurice Bruyndonckx) mag dat geen probleem meer zijn. En met de komst van Louis Rutten is dan weer de continuïteit m.b.t. het beheer van ons archief voor de komende jaren verzekerd. Als gebruiker kent hij het archief al door en door en is hij de ideale man om bezoekers te begeleiden in hun zoektocht. Dit in samenwerking met Gaston Jans en Frans Van Thienen.

Je merkt het, 2006 wordt voor het LAD een jaar met uitdagingen en boeiende projecten.

Louis Alaerts
voorzitter

Wil de echte Looienaar nu opstaan?

Sjibbolets in het Loois

Ik herinner me de anekdote van een kinesitherapeute die, toen ze zo'n 20 jaar geleden in Tessenderlo kwam wonen, niet wist wat ze moest doen toen een patiënt zei: 'röst mar 's goe, maske' (wrijf maar eens goed, meisje).

Dialectwoorden of -klanken die voor ons heel gewoon zijn, worden door anderen vaak op wenkbrauwgefrons onthaald. Kan je bijvoorbeeld de verwarring begrijpen van een Zonhovenaar die de Looise grootmoeder van zijn aanstaande echtgenote hoort spreken van petetteböste?¹ Dat je je daar allerhande zaken bij kan voorstellen, ligt voor de hand. Maar dat het wel eens gewoon aardappelstruiken konden zijn, wie denkt dààr nu aan?

Zulke kortsluitingen in de communicatie zijn niet altijd het gevolg van onkunde, onoplettendheid of slordigheid. Dialectsprekers zijn doorgaans goed op de hoogte van de typische kenmerken van hun dialect en maken bewust gebruik van die eigenaardigheden. Ze doen dat onder meer om het groepsgevoel te versterken.

Het katje trok het koordje

'Nij heettem toch wel mee z'n groewete poewete deure peutjes en d'ette geklaafd, zeker?'² Wanneer je deze zin kan vertalen, moet je wel een Looienaar-met-stamboom zijn. Althans, dat is de onderliggende veronderstelling, want het unieke van sommige woorden wordt al gauw overdreven. Lokale woorden en uitdrukkingen zijn vaak minder exclusief dan wel eens wordt gedacht. Als je de 'echte' dialectsprekers wil selecteren, kan je dat best doen aan de hand van bepaalde klankverschijnselen. Zij bepalen immers in hoofdzaak het exclusieve karakter van regionale taalvariëteiten.

Dat is ook de reden waarom sjibbolets veelal focussen op klanken en minder op woorden. Sjibbolets zijn zinnen, woordgroepen en woorden waaraan de echtheid van dialectsprekers kan worden afgemeten. Het woord sjibbolet stamt uit de bijbel (*Rechters*, 12:5-6). Wie de Jordaan wilde oversteken, moest *sjibbolet* zeggen. Efraïmitische vluchtelingen spraken het uit als *sibbolet*, een foutje dat 42.000 mannen het leven kostte.

Wie zich Looienaar wil noemen, moet zijn tong in andere bochten kunnen wringen. *Tauwes in hauwes zit 'r 'n mauwes onder de stoofbauwes* is zo'n typische Looise sjibboletzin.³ Er zijn van deze assonerende zin ook varianten bekend uit andere dialecten. *Thoes in hoes zit 'n moes* zeggen ze bijvoorbeeld in Eksel.

Ook het bekende spotrijmpje *Herre döst? Goa dan noa Vöst. Doa is 'n höng'e, da pist in 'f möng'e*⁴ zouden we een sjibbolet kunnen noemen. Elders klinkt deze zin natuurlijk weer anders. Zo bijvoorbeeld: *Hèdde gij dist? Vroag d'aon Jäntsjen List, dèt hij in oa moontsjen pist* (Lokeren)⁵; *Heddege dust? Lub dan na Pieke Vust, die het 'n hunke en da pist in oer munke* (Linkhout); *Hedzjieë dost? Lub noa Pieke Vost. Die hed nen hond, die pist in oere mond* (Kermt).⁶

De Looise versie van dit rijmpje ontleent haar effect vooral aan twee eigenaardigheden die vaak gecombineerd voorkomen en waarmee Looienaars zich wel eens laten opmerken: de umlaut van het verkleinwoord en de glottisslag. Ik moet toegeven

dat die bijzonderheden bijna een folkloristische waarde hebben gekregen. Je hoort ze nog wel in de normale omgang, vooral bij oudere Looienaars, maar ze worden beslist aangedikt wanneer het Looise dialect onderwerp van gesprek is. Woorden als *menne'e* (manneling) en *suispenne'e* (sauspannetje) worden dan gegarandeerd uit het vaatje getapt.

Zoals je aan deze twee voorbeelden kan zien, verstaan we onder umlaut een klinkerwisseling, bijvoorbeeld van man naar *menneke* of pan naar *penneke*. De umlaut bij verkleinvormen is geen Loois fantasietje, maar een algemeen Limburgs klankverschijnsel. Het dijt uit voorbij de westgrens van de provincie en houdt halt op enkele kilometers ten westen van Tessenderlo.

Het andere kenmerkende fenomeen, de glottisslag, maakt kleinere kringetjes rond Tessenderlo en heeft zich in het grensgebied tussen Limburg en Antwerpen ingesteld.⁷ Waar het bij dit klankverschijnsel om gaat, is dat een medeklinker (k of t) wordt weggelaten. In de plaats hiervan hoor je een plof doordat de stembanden sluiten en weer openen. De glottisslag of stembandocclusief manifesteert zich vaak tussen twee klinkers - *koa'er* (kater), *ka'e* (kakken), *e:'e* (eten) - maar dat is niet noodzakelijk. In verkleinwoorden kan hij opduiken in een reeks medeklinkers (consonantencluster). Een voorbeeld is *lin'je* (lintje).

Een andere sjibboletzin die speelt met de mogelijkheden van umlaut en glottisslag, werd me toegestopt door Louis Van Thienen, vriendelijk maar met nauwelijks verholen binnenpret. Je zal begrijpen waarom: *'t ke'je trok 't kör'je dör 't kö'je van 't ka'je*.⁸

Wil de échte Looenaar nu opstaan? Inderdaad, als je dit spel met klanken tot een goed einde brengt, verdien je wel een authenticiteitslabel.

Jehàn en Petrik

Om te weten te komen wat typisch is aan het lokale dialect, kunnen ook buitenstaanders hun diensten bewijzen. Ik denk dan aan inwijkelingen of dialectsprekers uit buurgemeenten. Vital Noels, afkomstig uit Genendijk, vertelde me ooit dat ze die van Looi *de mannen van e rölle'e en e sölle'e* noemden. Ik weet niet meer of het hem vooral te doen was om de glottisslag, dan wel om de typische klank (doffe e). Nu, *rölleke* en *sölleke* voor respectievelijk een rolleke (tabakspruim of sik) en een solleke, klinken ook in mijn oren tamelijk vreemd. Maar mijn ouders hoor ik deze umlautvormen soms nog gebruiken. En bij Gerard Beckers in Hulst noteerde ik ooit *knölleke* voor een knolleke of een aarden knikker.

Wanneer die buitenstaanders nu getalenteerde humoristen zijn, worden de geïmitteerde dialectkenmerken al snel karikaturaal. Doorgaans zijn het de Limburgers en West-Vlamingen die het in sketches moeten ontgelden. In *Het Peulengaleis* (winter 2003) verrasten Bart Peeters en Hugo Matthysen echter met een minisitcom waarin een tv-taaltje werd gebruikt dat Kempisch van design was, maar dat vooral scheervluchten maakte over het Loois. Een stoplap als 'dat is, jong' mag dan al algemeen Kempisch of zelfs algemeen Vlaams zijn, de typische klankkleur en de sterk geaccentueerde glottisslag in *da'ies,joeng* geven hem een onmiskenbare Looise signatuur. *Da'ies* werd trouwens een van de oneliners uit deze minisitcom.



Hugo Matthysen en Bart Peeters, alias Jehàn en Petrick uit Tessengerlo.

Het verhaal, voor zover dat aanwezig was, ging over twee broers uit Tessengerlo, die in Duitsland op zoek gaan naar de verloren contactlenzen van een van hen. De naam van de broers: *Jehàn* en *Petrik*. Met de klemtoon op de tweede lettergreep! Zoals wij ook zeggen: *Anjés*, *Zjezéf*, *Merjàn*, *Frensín* en ga zo maar door.

Tine Embrechts, die in de lotgevallen van *Jehàn* en *Petrik* de rol van Heidi (spreek uit zonder diftong!) speelt, verklaarde in een interview voor *Humo* (23 december 2003) dat dit taaltje erg aanstekelijk werkte: 'De opnamen waren nog niet achter de rug, of ik zei al om de haverklap: "Da is!". Nog voor "Het Peulengaleis" op tv kwam, hadden mijn vrienden en kennissen die tic al overgenomen - en nu doet iederéén het.'

Jamaar, *da ies*, *joeng* is volgens auteur en hoofdrolspeler Hugo - *Jehàn* - Matthysen een zin die knalt. Maar hij is niet de enige voltreffer. Dan *hedde gij iet veur*, *joeng* of *Och zwegt*, *jehàn* doen in effect beslist niet onder.

Per e-mail (8 januari 2004) vroeg ik hem wat hem ertoe bracht het taalgebruik van Tessengerlo te parodiëren en peilde ik naar zijn houding tegenover dit dialect.

Volgens Matthysen heeft het taaltje dat zij gebruikten veel weg van het Loois, maar de neiging om letters half in te slikken, zoals hij het omschrijft, lieten ze links liggen. In feite spraken ze een mikmak van dialecten. Het lag in hun bedoeling een taal te hanteren die geen Antwerps was. Het Kempisch was dan een optie. Omdat hij afkomstig is van Ekeren, was hij vertrouwd met het Kempisch van de Antwerpse polder en de Noorderkempen. Ook voor Lierenaar Bart Peeters stelde die taal geen problemen. Maar voor Tine Embrechts was de aanpassing groter en Karlijn Sileghem (in de rol van Kerín) moest zelfs woord voor woord worden ingefluisterd. Toen de regisseur en de mensen van de cameraploeg tussen de opnames door spontaan *Jehàns* en *Petriks* begonnen te spreken, wisten ze dat ze goed zaten.

Over het Loois zegt hij dat het een dialect is waarin je heel pertinent kan zijn. En bovendien: 'Ik vind het prachtig. Want d'r zijn godverdoemme weinig toltjes die hun eigen zoe goe laten klappen as da van ulle, joeng!'

Tja, wat kunnen we daar nog aan toevoegen?

Da's e feit, joeng, da's zeker da dat e feit is, joeng?

Jos Van Thienen

¹ Verteld door Jos Schepers.

² Nu heeft hij met zijn grote voeten toch niet in de worteltjes en erwtjes getrapt, zeker? Uit het cursiefje van Louis Verbeeck 'Een gouden raad voor Jean-Marie' (*Boerenbelang*, 14 februari 1998). Verbeeck zet hierin nog meer Looise eigenaardigheden op een rijtje, zogenaamd om Jean-Marie Pfaff in te wijden in het Loois. Ik noem er enkele: *vessem* (hiel), *kroeweze* (kreunen), *muuzaaike* (mier) en *kloekebaaze* (bosbessen).

³ Thuis in huis zit er een muis onder de kachelbuis. Geciteerd door Rob Belemans ('Is da noa kal wa dzjie kalt? Sjobboletzinnen in de dialecten van Belgisch Limburg'. In: *Naar taal gemeten*)

⁴ Heb je dorst? Ga dan naar Vorst. Daar is een hondje, dat pist in je mondje.

⁵ M. Pieters. 'Plaag- en spotrijmen uit Lokeren'. In: *Ons Heem*, jrg. 45 (1991), nr. 1, p. 27-28.

⁶ Met dank aan Luc Pluymers voor de zinnen uit Linkhout en Kermt.

⁷ Over umlaut en glottisslag, zie Rob Belemans en Ronny Keulen. *Belgisch Limburgs (Taal in stad en land)*. Tielt: Lannoo, 2004.

⁸ Het katje trok het koordje door het gaatje ('kotje') van het kaartje.

Vrienden van de Looise Krabbers

Op 21 oktober 2005, ter gelegenheid van de opening van de jaarlijkse tentoonstelling van Kunstkring Tessenderlo, hield Frans Aldelhof, gewezen voorzitter, een opgemerkte toespraak. Hij schetste daarin een mooi beeld van de geschiedenis van wat nu 'Kunstkring Tessenderlo' heet maar wat aanvankelijk onder de naam 'Looise Krabbers' van start ging.

Dames en Heren,
Vrienden van Kunstkring Tessenderlo,

Als ik hier zeventig jaar geleden gestaan had, zou ik logischerwijs gezegd hebben 'Vrienden van de Looise Krabbers', want analoog met de Hasseltse kunstkring 'Heekrabbers' hadden de Looise stichters hun kersverse schildersgroep 'Looise Krabbers' gedoopt. 'Krabben', zo werd mij ooit voor de vaste waarheid verteld, zou verwant zijn met het Griekse 'graphein' (schrijven) en zou bij uitbreiding ook tekenen en schilderen betekenen. Het ligt niet in mijn bedoeling een bom onder deze stelling te plaatsen, maar voor zover ik mij herinner, onder meer uit gesprekken met leden van het eerste uur, meen ik te mogen geloven dat ze met een 'krabber' in de eerste plaats een 'knoeier' bedoelden, iemand die slordig of stumperig werk maakte. Zelfspot was hun dus niet vreemd, aangezien je er bezwaarlijk kunt van uitgaan dat ze zich ook werkelijk als knoeiers wilden profileren. Het ironisch bedoelde 'Looise Krabbers' beoogde eerder een averechts effect: 'We noemen ons wel krabbers, maar kijk eens hoe goed we het doen!' Van valse bescheidenheid kon nochtans evenmin sprake zijn. Onder de debuterende exposanten bevonden zich in 1935 immers nog vele hobbyisten en knutselaars wier werken nog de stempel droegen van de 'Huisvlijttentoonstellingen' die in 1933 en 1934 door Herman Verachttert in de schoot van de plaatselijke afdeling van de Vlaamse Toeristenbond werden ingericht. Het was trouwens ook Herman Verachttert die met enkele gelijkgestemden - onder meer Norbert Reynders, Fons Vandervoort en Jef Cuypers - de Looise Kunstkring op poten zette.



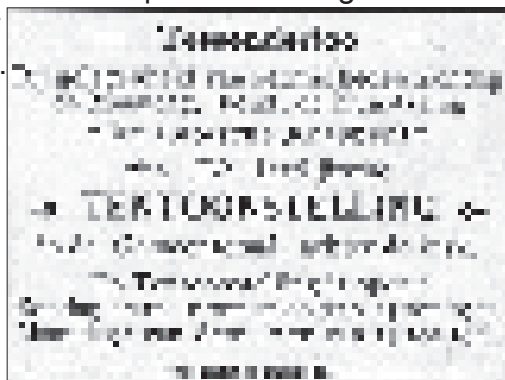
Enkele van de stichters van de 'Looise Krabbers'. Foto genomen in 1942 in het commissariaat op de markt. Albert Loots, Evrard Aldelhof, Fons Vandervoort, Gust Wouters. Vooraan Herman Verachttert (voorzitter-stichter) en Norbert Reynders.

Herman Verachtert moet in het Tessenderlo van die tijd wel een van de bedrijvigste cultuurprotagonisten geweest zijn: kunstschilder, voorzitter en promotor van de turnkring, muzikant bij de fanfare van Looi en Hulst en schrijver van stukjes in het Boerenbelang, waarvan hij mede-uitgever was. Voeg daarbij nog zijn gedrevenheid als toneelspeler en zijn engagement bij de Vlaamse Toeristenbond en je beseft dat zijn naam illustere familieleden als musicus Fons Verachtert en taalkundige Everard Verachtert alle eer aandoet.

Tot aan zijn overlijden in 1962 bleef 'Herman van de Koster' voorzitter van de kunstkring. Niet minder dan 27 jaar lang stond hij aan het roer. Tot op heden heeft niemand van de kring hem in dat opzicht kunnen evenaren. Met zijn tien jaar voorzitterschap nam Leo Henkens een tijdje de tweede plaats in, maar intussen werd hij gepasseerd door Julien Hermans die, sinds hij in 1996 voor de tweede keer voorzitter werd, in totaal al twaalf jaar de touwtjes in handen heeft. Met spanning kijken we uit naar 2020, het jaar dat Julien Hermans onverschrokken de eerste plaats zal innemen.

Toen in 1935 tijdens de najaarskermis in de oude gemeentesaal achter de kerk het 'eerste salon' werd gehouden, hoedden de Looise schilders zich ervoor de benaming 'Kunstkring' aan hun opschrift toe te voegen. Die schroom verdween echter vlug en de kring groeide aanhoudend, zowel wat ledenaantal als kunstzin betrof.

De Tweede Wereldoorlog had de gelederen van de Looise kring fel uitgedund, maar eenmaal de oorlogsellende voorbij, probeerde men de draad van vroeger weer op te nemen. De oude gemeentesaal, die zeven jaar als expositieruimte had gediend, vond reeds in 1943 geen genade meer en werd geruild voor een zaal in het internaat van de Broeders van Liefde. Ogenschijnlijk liep alles op wietjes, maar of het Loois kunstenaarscollectief echt blaakte van gezondheid, is zeer de vraag. In het midden van de jaren'50 zetten enkele jongeren zich af tegen de conservatieve entourage van de groep en fixeerden ze zich bovendien op de benaming 'Looise Krabbers', een vaandel dat ze bij voorkeur naar het rijk van de schoteldoeken verbannen zagen. Van de oudere garde waren enkel nog Herman Verachtert en Jef Cuypers actief. Met gemengde gevoelens constateerden beiden dat de oorspronkelijke benaming meer en meer werd aangevochten. 'Krabbers' mocht dan wel ironisch bedoeld zijn en bij het Looise publiek sympathiek overkomen, het idee echter dat elk lid hetzelfde, zeg maar denigrerende etiket kreeg opgeplakt, wekte wrevel bij jonge en zelfs bij sommige oudere hervormingsgezinden. In dit verband vroeg ik ooit aan Jefke Vanderheyden, die zich in 1954 bij de Looise kunstkring had aangesloten en zich nadien vele jaren als penningmeester had geprofileerd, waarom de toch niet onaardige benaming 'Looise Krabbers' resoluut in de verdommenis werd gekatapulteerd. De verklaring van de penningmeester was eenvoudig. In die tijd kreeg de kring jaarlijks ca. 5000 frank subsidie van het gemeentebestuur. Dat bedrag belandde niet in de kas, maar werd voornamelijk in de vorm van aangekocht schildersmateriaal onder de leden



verdeeld. De penningmeester stond in voor de bestelling en ontving te zijnen huize de verkoper, die gedetailleerd de schildersgereedschappen noteerde. De vraag van de verkoper op welke naam de aankoop diende te worden gefactureerd, bracht elk jaar de penningmeester vreselijk in verlegenheid. Mompelend, nauwelijks verstaanbaar en uitermate gegeneerd ontsnaptten moeizaam de woorden 'Looise Krabbers' uit zijn mond. Het daaropvolgende smalende glimlachje van de verkoper sprak boekdelen, zodat na verloop van tijd ook Jefke Vanderheyden die benaming liever kwijt dan rijk was.

In 1957 was het dan zover. Tijdens de algemene vergadering in juni kon Herman Verachttert niet verhinderen dat onder impuls van pastellist Albert Loots, schilder van Kempische taferelen, de groep werd omgedoopt tot 'Kunstkring Heidebloem'. Ik kan me bezwaarlijk inbeelden dat de jongere generatie, met onder meer leden als Jos Hermans, Arsène Geyzen, Roger Martien, Rik Hoydonckx en Raymond Fredrix, voor wie de tijd niet had stilgestaan, erg gelukkig was met deze nieuwe naam. Toch werkten heel wat leden nog traditioneel. Bovendien was de invloed van de lokaal erg populaire Albert Loots aanzienlijk.

Nadat Herman Verachttert in 1962 was overleden, volgde Albert Loots haast vanzelfsprekend hem op. Maar de pastelvirtuoos bleek niet in de wieg gelegd om een groep van artistieke individualisten te leiden. 'Beir van Lootske' was een romanticus, een nostalgische dromer en hoe goed hij het ook bedoelde, de actieradius van de kring bleef ondermaats. Niettemin hield de kring in de jaren'60 het hoofd boven water, al ging dat herhaaldelijk gepaard met bestuurswisselingen en met het bijstellen van het reglement.



Pas in 1970, toen Jos Hermans het voorzitterschap in handen kreeg en kon rekenen op een dynamisch bestuur en gemotiveerde leden, kwam er een ommezwaai. Zoals dertien jaar tevoren zaten bestuur en leden echter opnieuw verveeld met een identiteitsprobleem. De naam 'Heidebloem', tevens een opschrift dat de gevel van veel cafés sierde, op meerdere voedingsproducten voorkwam en door menige voetbalploeg in het vaandel werd gedragen, was een doorn in hun oog. Omdat niet om de haverklap een nieuwe naam geïntroduceerd kan worden, besloot het bestuur de officiële benaming te behouden, maar ze in de toekomst zo min mogelijk te gebruiken. Zo trapte men op geen zere tenen en verdween 'De Heidebloem' gaandeweg in de nevelen des tijds. Meer en meer ging de naam 'Kunstkring Tessengerlo' het imago van de kring bepalen, een benaming die tot op heden zonder problemen standhoudt.

2001, Kunstkring Tessengerlo in het Loo op de trap. Links: Julien Hermans, Marie-Josée Nuyts, Magda Huygens, Nelly Verachttert, Br. Adrien Devos, Frans Aldelhof, Staf Beerten. Midden: Ria Verachttert, Josée Van Goubergen. Rechts: Leen Jacobs, Jeannine Laenen, Danny Bens, Lutgard Persoons, Fons Verwimp, Mia Belmans, Elisabeth De Ridder, Leo Henckens.

Het kersverse bestuur had in 1970 al een serieuze klus te klaren. De Looise kunstkring had er 35 jaar opzitten en dit heuglijke feit diende natuurlijk gevierd te worden. Een retrospectieve tentoonstelling van werk van vier overleden leden van de kring, namelijk Herman Verachtert, Jef Cuypers, Jef Wouters en Fons Vervoort, moest de jubileumtentoonstelling kracht bijzetten. Voorzitter Jos Hermans en ikzelf namen de opbouw van de retrospectieve voor onze rekening. Het in bruikleen krijgen van schilderijen van Verachtert, Cuypers en Wouters vormde geen probleem. Groot was echter onze verbazing toen we bij een dochter van Fons Vervoort aanklopten. Die bleek zelf geen enkel werk van haar vader aan de muur te hebben hangen. Fons Vervoort was laat beginnen te schilderen en had op tentoonstellingen van de kring furore gemaakt door zijn erg naïeve manier van konterfeiten en niet het minst door het feit dat hij nooit een klink op een deur schilderde, maar die eenvoudig verving door op die plaats een punaise in te planten. We konden dus best begrijpen waarom dochterlief er niet zo erg op gebrand was om de wanden van haar woning met schilderwerk van haar vader te sieren.

‘Schilderijen van onze va?’ zei ze peinzend. ‘Op zolder liggen er misschien nog wel wat werkjes van hem..?’ En inderdaad, tussen stoffige planken en andere rommel ontdekten we nog een drietal werkjes van Fons, punaises inclusief.

Toen ik begin 1974 het roer overnam, was de kunstkring onder leiding van Jos Hermans een coherente en actieve groep geworden. Mits enige zorg kon het in de toekomst alleen maar de goede kant opgaan. En zo geschiedde het ook. Julien Hermans, die in 1979 de touwtjes in handen nam, legde het accent op artistieke vorming, zowel op algemeen als op cultureel vlak. Een selectiecomité kwam tot stand, evenals een literaire groep. Na drie jaar gaf Julien de fakkel door aan Leo Henkens. Voor de eerste keer in het bestaan van de kring voerde een niet-beeldend kunstenaar de vlag. Niet minder dan tien jaar was hij (dixit Jos Van Thienen) ‘de



21 oktober 2005, 70 jaar Kunstkring Tessenderlo. Voor: Magda Huygens, Jeannine Laenen, Leen Jacobs, Ria Verachtert, Elisabeth De Ridder, Klara Reynders, Octaaf Schoemans. 2^{de} rij: Gerda Clemens, Nelly Verachtert, Krystyna Jedynek. 3^{de} rij: Josée Van Goubergen, Julien Hermans, Fons Verwimp, Br Adrien Devos. 4^{de} rij: Danny Bens, Frans Aldelhof, Staf Beerten.

ideale belichaming van Kunstkring Tessenderlo, een visitekaart waar velen ons om konden benijden: iemand met présence'. Leo Henkens slaagde erin om in een mum van tijd weer nieuw bloed door de kunstkringaderen te doen vloeien. Zijn talrijke realisaties doen zich tot op heden gevoelen. Toen hij echter na tien jaar de remmen dichtgooide, besepte het bestuur dat zijn schaduw lange tijd over zijn opvolger zou hangen. Niettemin nam een moedige Leen Jacobs de uitdaging aan. Dankzij haar belandde de kring niet in het bekende zwarte gat, maar volgde er een zekere stabiliteit en een soort van serene rust die de jonge voorzitter benutte om nieuwe ideeën te spuien. Toen ze haar taak na vijf jaar voor bekeken hield, zat de groep met een ernstig probleem: niemand voelde zich immers geroepen om de functie van voorzitter op zich te nemen. Op aandringen van de leden, wilde Julien Hermans de kar nog enkele jaren trekken. Die enkele jaren zijn intussen erg uitgedijd. Als Kunstkring Tessenderlo vandaag zijn 70ste verjaardag mag vieren, is dat ongetwijfeld voor een stuk te danken aan de volhardende inzet van de huidige voorzitter.

Frans Aldelhof



Tessenderlo 2005, aan de Rode Berg

RECHT VAN VOORKOOP WEGENS “NAERDERSCHAP”

Heden ten dage kennen wij het “recht van voorkoop” dat een pachter van gronden heeft als die gronden of een deel ervan door de eigenaar te koop worden gesteld. De landbouwer, want meestal gaat het om landbouwgronden, heeft het recht om bij een verkoop van de gronden die hij bewerkt, die gronden over te nemen tegen de laatste biedprijs waarop de verkoop wordt afgeslagen.

Bij onze voorouders bestond nog een andere rechtsregel die regelmatig opduikt in de schepenregisters van Tessenderlo en wel het recht dat iemand had om een perceel grond of een gebouw dat tot ten hoogste één jaar voordien door iemand was gekocht, op te eisen en van de koper over te nemen op grond van “verwantschap” of “grotere verwantschap” met de verkoper.

Dat recht van “naerderschap” of “approximatie” berustte op de verwantschap of de graad van verwantschap die men had met de verkoper en die bepalend was om een verkocht goed op te eisen. Die verwantschap wordt in de akten omschreven als “naerder gebloyt” of “naerder van den bloede”, zonder dat uitgelegd wordt welke die verwantschap was of welke graad men inriep indien zowel de eerste koper als de aanspraakmaker bloedverwanten waren van de verkoper. Zoals gebruikelijk in die tijd ging men er van uit dat iedereen wel wist hoe het zat met die verwantschap. Ook heb ik bij geen enkele van die honderden akten ook maar ergens een protest of verzet gevonden. Wel kwam het voor dat een tweede verwant enkele tijd later opdook die op zijn beurt zijn recht van voorkoop opeiste want hij was nóg “naerder gebloeyt” dan de vorige aanspraakmaker. Iets verder geven wij hiervan een voorbeeld.

Heel uitzonderlijk troffen wij in het schepenregister N.60 op bl.254v een akte aan van 11 januari 1613 waarin die verwantschap wordt weergegeven en waaruit blijkt dat minder dan een jaar geleden Jeroen Van Swevelt een stuk grond heeft gekocht van Peter Aerts en dat door Ambroos Heselmans wordt opgeëist want die Peter Aerts is **zijn schoonvader**. Dus moet Jeroen Van Swevelt dat perceel afstaan aan Ambroos Heselmans, die hem wel de koopprijs en de kosten moet uitbetalen.

De secretaris van de schepenbank liet na elke akte die hij inschreef voldoende ruimte voor latere aanvulling. Bij verkoopakten komt dat goed van pas want elk jaar zijn er wel een tiental “vernaerdingen” te noteren. Een enkele keer moet de secretaris de buitenmarge gebruiken om een “approximatie” bovenop in te schrijven, als bv. een volle neef zijn oog had laten vallen op een stukje grond dat al enkele dagen of weken eerder was opgeëist door een achterneef van de verkoper.

Maar het is vooral de manier van optreden, beter gezegd de procedure die men volgde om zijn recht uit te oefenen, dat een licht werpt op de hang naar symboliek van onze voorouders. Iemand die zijn “naerderschap” inriep, ging naar de schepenbank die op bepaalde “genachtdaegen” zetelde en **legde een paar geldstukken op tafel** ofte in consignatie als onderpand van zijn aanspraak op voorkoop van een bepaald perceel dat door iemand anders was gekocht en betaald. In de akte gebruikte men meestal de symbolische uitdrukking “set uuyter hant gout ende silver”, waarna de wagen aan het rollen ging: de eerste koper was zijn perceeltje

meteen kwijt, kreeg zijn kapitaaltje terug en werd wel vergoed voor zijn soms maandenlang geïnvesteerde arbeid: ploegen en zaaien en alles wat daarbij komt kijken. Alles moest wel gebeuren “binnen sjaers”.

Ter illustratie geven wij hierna een paar uittreksels uit de schepenregisters.

Schepenregister N.60 bl.254v (Film N.30 - CD-ROM N.1)

11.01.1613 Setten Ambrosius Heselmans tot behoeff Jeroen Van Sweevelt. - Ambrosius Heselmans “heeft geconsingneert ende uuyt der hant gestelt seker stucken gelts, te weten eenen dobbelen ducaet ende eenen penninck Christi van XXX st. ende dat tot behoeff vanden voers. Jan Van Swevelt om vanden selvigen te approximeren ende vernaerden alsulcken erffcoop van een parceel bosch gelegen inde Heerstraet dwelck de selvige Van Swevelt binnens jaers bij coope ende met gichten heeft vercregen tegen **Peter Aerts sijn consingnants scoonvaeder**, uuyt reden de selve naerders is bebloyt dan den selvigen cooper” etc.

Schepenregister N.61 bl.243v (Film N.31 - CD-ROM N.1)

18.06.1613 “Jan Witbols set uuyter hant gout ende silver met protestatie van aff ende toe te doene naer recht om mits des, als bloetbewant vande onmondige kinderen Pouls Cremers, te vernaerden alsulcken erffcoop als Jan Van Dueren onlancxs gedaen heeft”.

Als de verwante of nader verwante koper bij zijn neerleggen van enkele munten verklaarde “met protestatie van aff ende toe te doene”, betekende dit dat hij de koopsom en alle bijkomende sinds de vorige koopdag gemaakte kosten zal vergoeden.

De bloedverwant-eiser ofte “de setter” vroeg ook altijd dat zijn aanspraak zou openbaar gemaakt worden, de schepenbank ging daar op in en de secretaris noteerde: “Is geordineert tsetten te conden ende tgelt aenden setter mits sulcx versocht sal worden”. Dit wil zeggen, de “setter” kreeg zijn muntstukken terug als hij het vroeg. Na deze procedure betaalde de nieuwe eigenaar de eerste koper en werd hij door inschrijving in de schepenregisters “gegicht ende gegoeyt naer recht”

○ ○ ○ ○ ○

Om dit duidelijk te illustreren halen wij Jan Clonen Jacobssoon erbij die een boerderij kocht van zijn nicht-begijn Dymphna Clonen, maar de pas werd afgesneden door zijn en haar tante, die op haar beurt het onderspit moest delven tegen de eigenste broer van de verkoopster-begijn.

Koop dan al eens een huis in 1626 (Of van je familie moet je het hebben)

Jan Clonen Jacobssoon kocht op 28 mei 1626, dus ruimschoots vooraleer hij op 17 augustus 1627 zou trouwen met Margareta Maes Jorisdochter, een huis in Gerhagen voor iets meer dan 800 gulden. Er zat een schuur aan vast, een bakhuis,

een hof en een half bunder aanpalende grond. Jan moet dus wel bij kas zijn geweest. Om de sociale achtergrond te schetsen, is de gemakkelijkst te raadplegen bron die van de koecedules, zijnde de jaarlijkse tellingen van de veestapel. Zijn vader Jacob Clonen Lambrechtssoon was tamelijk jong gestorven en kreeg een uitvaart in het dienstjaar 1597/1598 van 3 gulden 8 stuivers en 2 oorden. Hij had geboerd in Gerhagen en wij vinden in de veetellingen:

Jaar	nr	os	paard	koe	rund	Jaar	nr	os	paard	koe	rund
1588	098	2	1	1		1591	120	2		3	2
1590	098	2		2	3	1592	200	2		3	3

Wat wijst op een middelgrote doening. In 1598 hertrouwde zijn moeder Maria Saelen met Jasper Robijns van Diest, die de boerderij voortzette:

Jaar	nr	os	paard	koe	rund	Jaar	nr	os	paard	koe	rund
1600	160	2		2		1606	092	2	stieren	2	2
1601	106	2		2	1	1609	124		2	3	1
1602	143	2		2	1	1610	090		2	3	2
1603	200	2		1		1613	098		2	3	3
1605	143	2		1	1	1615	125		2	3	3

Zijn stiefvader Jasper Robijns werd op 19 mei 1615 begraven. Zijn moeder Maria Saelen op 18 juni 1616. Zijn broer Lambrecht Clonen Jacobssoon dreef de boerderij op zijn beurt:

Jaar	nr	os	paard	koe	rund	Jaar	nr	os	paard	koe	rund
1617	104		2	2	1	1622	143		2	3	4
1618	160		2	4	1	1624	111		2	4	3
1621	223		2	3	5						

Lambrecht Clonen stierf in 1625. Jan zijn broer nam over en werd tevens schapenboer. En de landbouwers schakelden over op ossen als trekdieren, want ze waren het beu hun paarden altijd te moeten afstaan aan voorbijtrekkende militairen.

Jaar	nr	os	koe	rund	schapen	Jaar	nr	os	koe	rund	schapen
1629	174	2	3		40	1639	125	2	4	3	35
1631	063	2	3	2	43	1640	176	2	4	4	30
1633	179	2	4		60	1648	256	2	4	5	
1634	066	2	4		15	1649	210	2	5	3	14
1636	164	2	4	3	55						

Jan Clonen werd begraven in het dienstjaar 1649/1650. Hieronder geven wij een schematisch overzicht van de samenhang van een deel van de stam Clonen in de betrokken periode:

NN Clonen X NN NN			Jacob Beylaerts X NN		
Lambrecht Clonen		X (ex reg. 88 bl. 65r)		Dymphna Beylaerts	
Catharina	Maria	Anna Clonen	Jacob	Elisabeth	Michael
X	X	X	X	X	X
Severinus	1. Jan Diepvens	Maria		Hans van	Maria
Van Ophoven	2. Peter vd. Ven	Saelen		Laeffele	Teppers
	T. 1690/A10	T. 1960/A28			T. 1960/723
	Lamb. Clonen	Jan Clonen	Lamb. Clonen	Dimpna Clonen	Maria Clonen
	X El. Swolfs	X Marg. Maes	X Lucia Kegeleers	begijn	X Jan V. Swev.
	T. 1960/633	T. 1960/453	T. 1690/633	Diest	T. 1690/248

Nog voor hij trouwde kocht Jan dus een huis. In schepenregister N.65 vinden wij op bl.212v op datum van 6 oktober 1626 het volgende:

65 bl.212v Clausulen ende conditien waerop mr Jan Steenberchts als gelaste van Dimpna Cloenen vercoopen sal huys, hoff, schuere ende backboere met noch een halff boender erffven daer aen gelegen tot Gherhaegen, onbegrepen der maeten, regenoten die gemeyn straet suyt ende west, die voirs.Dimpna Cloenen met Laureys Peeters noort ende Anna Cloenen oist. Den VI^{den} Octobris 1626 is die procuratie tot acte inbracht.

Inden iersten wordt tvoirs.huys metten erffven gewarandeert los ende vrije

65 bl.213r op sijnen tsheeren gerechticheyt ende dorpslasten met noch drie guldens tsiaers aen Pauls Indie Haege, conformelijck ende uuytwijssen vande constitutie der voirs.rente.

Ten II^{den} wordt geconditioneert dat den cooper sal terstont naer donsteken der kerssen ierst nyet meer hoogen en sal moegen stellen als vijffentwintich, doende elck hooge II guldens, te verdeylen naer lantscostume.

Ten III^{den} dat den cooper sal verbonden blijven vande hellift vande coopennigen iaerlijcxse interest te betalen voor het hondert vier guldens thien stuyvers tsiaers, beginnende tselvige sijnen cours te nemen naer datum der goyenisse, sonder dieselvige te moegen affquijten oft ridemerem (lees: redimerem) geduerende het leven vande voirs.Dimpna Cloenen waer voor tvoirs.huys ende erffve sal blijven verpandt, mits daerbij vuegende goeden ende sufficienten onderpant tot contentement des vercoopers. Ende belan-gende dander hellift sal int comptant op datum der gichten moeten betaelt worden met alsulcke munte nochtans diewelcke inden lande van Brabant oyck is gepermitteert ende gevalueert. Taenverden toost anno 1627, mits genietende die vruchten ende emolumenten daer van coemende; uuytwijssens der hueringe daer van sijnde; behoudelijck nochtans dat voor dit iaer alleenlijck den cooper maer en sullen volgen die hellift vande vruchten ende

65 bl. emolumenten voirs. Alle tsheeren rechten tot coopers laste, lijcoop naer landtcoop, waer van deene hellift sal geapliceert worden ten prouffijt vande voirs. Dimpna ende dander hellift naer gewoonlijcke usantie, clerckgelt III gl.

Den **XXVIII Maii** is tvoirs. huys met den erffve opgehangen op elff hondert guldens ende door Henricxs gradatim (trapsgewijze) affgeropen sijnde, gemijnt bij Jannen Willems op acht hondert guldens.

Daer naer den **XVI^{den} Junii** die kersse met consent van parthijen ontsteken sijnde, setten Jan Willems XXV hooghen, Jan Cloenen Jacobssoen II, Jan Willems noch II, Jan Cloenen noch één, ende is die kersse daerover geexspireert.

Naer opdracht des gemeentlicke is Jan Cloenen ter gichten coemen, onverlet etc. Den XV^{den} 7bris 1626 heeft den voirs. Jan Cloenen tot onderpandt gevuecht seecker stuck landts genoempt "tSchuerblock", los ende vrije, regenoten den Diesterschen wech oist, anders - tsheeren straet rontsomme; resignerende tselve ten oirboir des voirs. Steenberchts, die ea qualitate daerinne is gegicht, salvo etc. Kennende dieselve Steenberchts ten vollen vanden voirs. erffcoop bet(aelt) te sijne, uuytgenoemen die vier hondert guldens, blijvende ten lasten vande gronden.

Daarmee is Jan Clonen Jacobssoon eigenaar geworden van een huis dat hij kocht van zijn nicht en dat meer dan acht honderd gulden kostte. Maar acht maanden later is het zijn tante Anna Clonen die roet in het eten komt gooien, door gebruik te maken van haar recht op voorkoop uit hoofde van verwantschap, in dit geval van grotere verwantschap. Volgens het toen geldend kerkelijk recht was Jan Clonen als kozijn van Dymphna Clonen met haar verwant in de zijlinie en in de tweede graad. Maar Anna Clonen als tante en Dymphna Clonen zijn met elkaar verwant in de zijlinie en de tweede graad (Dymphna) gemengd met de **eerste graad** (Anna). Ziehier de schepenakte waarin tante Anna haar recht van voorkoop doet gelden:

64 bl.177r 18.05.1627 Anna Clonen (T.1690/A10) geassisteert met haere procureur namptiseert gaut ende silver onder protest van af ende thoe te doen ten prijse van recht ende dat tot behoeff Jan Clonen (T.1690/453) ten eynde om daermede te approximeren alsulcke erffcoop van huys ende hoff dewelcke Jan voers. binnens tsiaers gedaen heeft tegens Dingen Clonen (T.1690/732 kind 3 - zie reg.N.65 bl.212v-213v) oft haeren facteur, versukende dat de copier die gichte sal brengen bijde genamptiseerde penningen ende laten haer namptisante daer als **naerder bebloyt** (Anna, zij is tante, Jan is kozijn) daer van ter gichten comen teynden hem sal remploy gedaen sijnde van sijne gedebourseerde penningen die mits desen worden geprysentteert allet onder correctie ende reserff naer stiel; versukende dit haer setten ter conden gewesen te worden. Is gewesen tsetten ter conden ende tgelt aenden namptisant donec et usque (totdat er om gevraagd wordt)

Maar er is een kaper op de kust. Dymphna's eigen broer, Lambrecht Clonen Michielssoon, met haar dus verwant in de zijlinie in de eerste graad, staat op zijn rechten die alleen nog kunnen te niet gedaan worden door iemand uit de rechte linie in de eerste graad, en dat is vader of moeder van Dymphna, maar die zijn overleden, of een kind van Dymphna, maar die is begijn in Diest. En daarmee is Jan Clonen Jacobssoon zijn boerderij in Gerhagen kwijt aan zijn kozijn Lambrecht Clonen Michielssoon. Hier volgt de schepenakte:

64 bl.177v 16.06.1627 Setten Lambrecht Clonen ten behoeff van Jannen Clonen. - Lambrecht Clonen Machielssoon (T.1690/632, broer van Dymphna Clonen) setten uuyter hant XIII ½ stuyvers onder protest van aff ende toe te doen naer requisitie van recht om te approximeren ende te vernaerden alsulcken erffcoop als de voers. Jan Clonen Jacobssoon (T.1690/453 kozijn van Dymphna Clonen) heeft binnens tsiaers aengegaen tegen Dingen Clonen (zie schema) oft haeren gelaste **wesende sijns namptisants suster**, versukende dat die gichte sal gebrach(t) worden bijde genamptiseerde penningen; latende hem namptisant mits ontfangen hebbende sijne gedebourseerde penningen, ter gichten comen, des etc. ende ordonnantie versukende. Is gewesen tsetten ter conden ende gelt aen den namptisant donec et usque (tot er om gevraagd wordt)

Frans Van Thienen

Lode Sleurs (1918 - 1946): van zondebok tot icoon van de Vlaamse Beweging (2)

Op 13 april 2006 zal het 60 jaar geleden zijn dat de Looise gemeentesecretaris Lode Sleurs geëxecuteerd werd door een Belgisch vuurpeloton. In de eerste dagen na de bevrijding groeide Sleurs uit tot de zondebok voor al het leed dat Tessenderlo tijdens de bezettingsjaren aangedaan was. Vandaag wordt zijn naam nog te pas en te onpas genoemd in het kader van de kleine burgeroorlog tussen wit en zwart, zoals die in de zomer van 1944 in Tessenderlo in alle hevigheid uitgevochten werd. In deel twee van dit artikel hebben we het over de uitspraak in dit gerechtelijk proces en plaatsen we enkele kritische bedenkingen bij het verloop ervan

4 De uitspraak in de zaak Sleurs

Op 20 maart 1945 werd Sleurs voor de krijgsraad van Hasselt gebracht. De krijgsauditeur oordeelde dat Sleurs schuldig was over de hele lijn en veroordeelde hem op basis van artikel 113, 117 en 118 bis van het Belgisch Strafwetboek tot de 'dood met den kogel'. Bovendien moest de gemeentesecretaris aan de Belgische staat een schadevergoeding van 500.000 frank betalen. Begin juli 1945 werd de uitspraak door het beroepshof van Luik bevestigd, hoewel de boete tot 200.000 frank 'verminderd' werd.¹

Op 12 april 1946 - twee dagen voor zijn geplande executie - kreeg Sleurs plots het régime van een ter dood veroordeelde. Zijn advocaat werd pas op het allerlaatste moment op de hoogte gebracht, zodat beroep aantekenen nog weinig zin had. Sleurs zelf besepte dat zijn zaak verloren was. Diezelfde dag nam hij per brief afscheid van zijn vriendin, Betsie Dubois:

'Mijn innig lief meisje.

Heb je me reeds mijn stugge terughoudendheid vergeven van voorheen?

Ach wat ken ik mijn Betsie nog slecht: een blik slechts op je beeld en ik weet uw antwoord: Lode, ik ben gelukkig. Lieve, wat had ik gewenst U gelukkig te maken Ik heb zo juist gebiecht en vertrek gerust naar de eeuwigheid. Als pand laat ik U mijn halsketentje met de medailles welke mij in mijn offergang steeds zijn bijgekomen. Dat is je talisman, mijn innig lief meisje. Waar het leven hard wordt zal ik bij je zijn en samen zijn we sterk. Lieve, ik ga naar mijn Make, ook zij zal over mijn Betsie waken. Mijn laatste groeten ook aan je lieve ouders, broers en zus Josee. Mijn liefste Betsie, moed en vertrouwen - vaarwel.

Mijn laatste liefdeskus aan U.

In de eeuwigheid.

Je Lode.²

Op 12 mei 's avonds kwam pater Agathe de biecht van Lode afnemen. Op verzoek van Sleurs werden er twee missen opgevoerd. Twee broers, Jan en Jos, kwamen Lode steunen in zijn laatste momenten. In de vroege ochtenduren van 13 mei 1946 werd de gewezen gemeentesecretaris uit zijn cel gehaald. Na een laatste ochtendwandeling werd hij overgebracht naar een militaire schietbaan, die gelegen

¹ SLEURS, *Gedenkboek*, 10.

² SLEURS, *Gedenkboek*, 38.



Lode Sleurs

was langs de Maastrichtersteenweg in Hasselt. Rond 6.30 uur werd de 27-jarige Lode daar gefusilleerd door een vuurpeloton. Sleurs was één van de 242 Belgische collaborateurs die in de nasleep van de oorlog ook werkelijk geëxecuteerd werd. Lode Sleurs had ongeveer een jaar in onzekerheid geleefd over de afloop van zijn proces.³

5 Enkele kritische bedenkingen bij het verloop van het proces

Wat opvalt bij de studie van het proces is, dat de meeste getuigen - zoals ik al eerder gemeld heb - lid waren van één of andere verzetsbeweging. Net omwille van dit feit moeten er al enkele vraagtekens geplaatst worden bij de waarde van hun getuigenis. Sommige getuigen - zoals de politiecommissaris -

hadden er alle baat bij dat Sleurs achter de tralies verdween, net omdat Sleurs op zijn beurt bezwarende dingen over hen wist. Andere getuigen zochten dan weer een zondebok en schoven zoveel mogelijk razzia's en aanhoudingen in de schoenen van Sleurs. Wanneer Ariën in juli niet vermoord was, dan was Sleurs er vermoedelijk met een lichtere straf van af gekomen... .

Opmerkelijk is ook dat twee broers van Lode, Jan en Jos, veel lichtere straffen gekregen hebben voor de Hasseltse krijgsraad. Jan, die als kaderschoolleider van Noord-Limburg betrokken was bij de opleiding van toekomstige V.N.V.-leiders, zou in normale omstandigheden makkelijk veroordeeld worden tot twintig jaar cel. Toch kwam hij er vanaf met vijf jaar opsluiting. Ook zijn jongere broer Jos kon als fabriekswachter rekenen op een gevangenisstraf van tien tot twintig jaar. Ook hij kreeg een milde straf. Op de vraag waarom Jan en Jos Sleurs lichtere straffen gekregen hebben, zijn er meerdere antwoorden te geven. Wat het meeste opvalt, is dat de dossiers van Jan en Jos door dezelfde krijgsauditeur afgehandeld werden. Deze auditeur - die ook al verantwoordelijk was voor de ter dood veroordeling van hun broer Lode - gaf na de oorlog toe dat hij in de zaak Sleurs een fout gemaakt had: Lode had nooit voor het vuurpeloton mogen verschijnen, omdat de meeste getuigen meened gepleegd hadden. Toch heeft hij de dood met de kogel bevolen en dit omwille van 'het volk'. Wanneer hij Sleurs vrijgesproken zou hebben, dan zou het geloof van het volk in de krijgsraad volledig weg geweest zijn, met het gevolg dat de bevolking vermoedelijk de bestraffing van collaborateurs terug in eigen handen zou genomen hebben.⁴

Een derde bedenking bij de correctheid van het proces brengt ons terug naar de jaren '80 van vorige eeuw. Maurice De Wilde, journalist bij de voormalige BRT, wilde kost wat kost het Belgische oorlogsverleden aan het grote publiek uitleggen. In zijn controversiële reportagereeks over collaboratie en verzet besteedde De Wilde ook een aflevering aan het falen van justitie bij de bestraffing van collaborateurs. In het kader van dit onderzoek had De Wilde zijn tanden gezet in de zaak 'Lode Sleurs'. Toen De Wilde zijn reportage op de BRT wilde vertonen, greep justitie in. De

³ SLEURS, *Gedenkboek*, 1; ERVINCK, *Rouwprentjesalbum van Vlaamse Oostfronter*, deel I. Diksmuide, 1991, p. 133; VAN THIENEN, "Sleurs Lode", 158; en GAT, *Overlijdensakte van Lode Sleurs, gedateerd 26 juni 1946*. Doos 510.7: Burgerlijke Stand: getuigschriften + uittreksels. 1890-1952, en interview met Clement Sleurs, 05/05/2004.

⁴ Interview met Clement Sleurs, 05/05/2004.

reportage werd nooit vertoond... .⁵

De voornaamste beschuldiging tegen de gewezen gemeentesecretaris had betrekking op de razzia bij de woning van Arthur Monsieurs op de Rijt. De voornaamste getuigen op het proces van Sleurs waren diens vrouw en dochter. Na de oorlog bleek echter dat dochter Paula Monsieurs de nacht van de razzia niet thuis was en dat zij gelogen had over de mishandelingen: haar moeder had het huis ongeschonden kunnen verlaten en was samen met haar man ondergedoken in het broek Bovendien geeft de gewezen V.N.V.-gouwleider voor Limburg Theo Brouns - die net zoals Sleurs in de nasleep van de oorlog geëxecuteerd werd - in zijn dagboek aan dat de Overpeltenaar onterecht veroordeeld werd:

*'Van de zaak Monsieurs weet ik dat Lode Sleurs daaraan geenszins heeft meegedaan, maar dat enkele andere van de ZB Zwarte Brigade - niet Sleurs - dit deden, zoals ik naderhand bij toeval heb vernomen. Sleurs, die dat weet, is te edel om dat te laten gelden en wil geen kameraden aanklagen. Qua karakter, adeldom van gemoed en dapperheid raken degenen die tegen Sleurs getuigden of hem uitscholden voor moordenaar, nog niet tot aan zijn enkels.'*⁶

6 Slotbeschouwing

Er zijn - bijna zestig jaar na datum - voldoende elementen die wijzen op de onschuld van Sleurs betreffende zijn vermeende deelname aan razzia's en verkliekingen. In principe had Sleurs er vanaf moeten komen met enkele jaren cel. Toch is hij in de ogen van veel oudere Looienaars nog steeds dé grote organisator van de terreur in de streek. Hoe dan ook, Lode Sleurs is voor ex-collaborateurs én voor de Vlaamse Beweging uitgegroeid tot een icoon, tot een martelaar van de repressie. Zo is zijn naam bijvoorbeeld als lemma opgenomen in de laatste editie van de encyclopedie van de Vlaamse Beweging (*NEVB*), hét wetenschappelijke naslagwerk inzake de geschiedenis van de Vlaamse strijd.⁷

Dimitri Roden

(Dit artikel is gebaseerd op de thesis 'Tessengerlo, bezet en bevrijd. Een Kempense gemeente tijdens de Tweede Wereldoorlog (1939-1945)', waarmee de auteur in juni 2004 afstudeerde aan de Katholieke Universiteit Leuven)

⁵ Interview met Clement Sleurs, 05/05/2004.

⁶ BROUNS, Theo. *Dagboek van mijn gevangenisleven. 28 okt. 1944/28 mrt. 1946*. Antwerpen, 1969, p. 262-263.

⁷ VAN CAUSENBROEK, B. "Sleurs Lode." in: R. DE SCHRIJVER, B. DE WEVER, G. DURNEZ, red. *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, II (1998) 2760-2671.

Het salaris op zijn patatten niet verdienen

‘Het zout op zijn patatten niet verdienen’, dat gezegde kenden we al. En wie het zout op zijn patatten niet verdient heeft doorgaans maar een klein salaris. Frans van Thienen geeft er ongezouten zijn mening over.

Ge kent ze wel. De Aardappeleters van Van Gogh. Het schijnt dat het een schilder was. Zegt men. Wereldberoemd en met geen geld te betalen. Met het mijne toch niet. En toch hebben wij, tachtigers, er met zijn allen voor geposeerd. Dagenlang. Wekenlang. Jarenlang. Maar Van Gogh kwam niet langs. Hij ging eerst als geloofs-prediker naar de Borinage en daarna naar de omstreken van Arles om ergens ver weg in Zuid-Frankrijk naar aardappeleters te zoeken en uiteindelijk zijn oor af te jopen toen hij ze gevonden had.

Wij zaten met z'n allen, een jeugd lang, rond de kempische boerentafel en maar patatten eten. Veel patatten. Meer dan Van Gogh ooit heeft op doek gebracht. En op die patatten werd dan zout gestrooid. Veel zout. Mogelijke gezondheidscomplicaties werden er op het veld wel uitgezweet. Zout en brood maken de wangen rood, orakelde de weeralmanak toen hart en vaatziekten nog niet in de media waren opgedoken.

Zout was steeds “prominent aanwezig” om het met een beschetten uitdrukking te zeggen. Zout overheerste de “toentertijdse” keuken. Het varken in de zwijnenstal ging de tijdelijke eeuwigheid in tussen enkele kilo’s zout. De hespen, de kipkap en de koteletten. Bonen verdwenen voor maanden onder een zoutlaag. Het ganse levensonderhoud en de nooddrift van de mensen steunden op een basis van zout.

Zout was onmisbaar. Eeuwenlang gedurende de periode van ruilhandel is zout één van de voornaamste producten geweest. Zonder zout was hongersnood in de winter onontkoombaar. Daarom ook dat toen in Frankrijk in de 18^{de} eeuw de meest onmenselijke belasting, die op het zout, de “gabelle” werd ingevoerd, de bevolking eerst dan goed “murw” was om de straat op te komen in de aanloop naar de Franse Revolutie. Eerder niet.

Zout had betekenis: in de liturgie, o.a. bij het doopsel, staat het voor de ware levenswijsheid. In de folklore gebruikte men het tegen hekserij en spoken. In de volksgeneeskunde was zout niet weg te denken. Bij onweer strooide men zout in de open haard. Men gooide zout naar jonge trouwers om hen te vrijwaren tegen boze machten. Een zakje met zout op de borst van een zuigeling was goed tegen de stuipen. Zo stonden onze voorouders op met zout op hun ochtendboterham, met zout in het middageten hielden ze het een dag vol en met zout op de avondpatatten gingen ze slapen.

Och die moderne zoutjes, die zoutige chips, wat zijn ze een flauw afkooksel van de stevige boerenpatat die wij vroeger opgedist kregen. Gezouten spek in een pan met een vetlaag met donker neergeslagen zout. Ach, dat ouderwets “vetkummeke”, wat maakte zijn inhoud alle boterhambeleg overbodig. Zou men honger lijden om een zoutje meer?

De Fransen noemen het “sel”, afgeleid van het Latijnse “sal”. De weg tussen de zee en Rome waarlangs het zout in de stad arriveerde heette de “via salaria”, de voor hen belangrijke zoutweg. Met vlak voor de stad de “porta salaria” de zoutpoort. En de Romeinse soldaten kregen een “salarium”, hun solde om er hun zout mee te betalen. Daarmee weze meteen duidelijk waar ons salaris vandaan komt. En het salaris op onze patatten in het opschrift van dit stukje. Moet er nog zout zijn?

Frans Van Thienen



Tessenderlo 2005: Kerkstraat in de sneeuw.

Het rovershol Tessengerlo (13)

Na diverse bijdragen over de misdadigheid in de achttiende eeuw, de beruchte periode van Bokkenrijders, Jan De Lichte, Cartouche en Bakelandt schuiven we nu op naar de middeleeuwen. Toen gold het gewoonterecht. De Looise schepenen spraken recht.

Middeleeuwse criminaliteit

Gegevens over misdadigheid in Tessengerlo voor het jaar 1500 zijn zeer schaars. Er is sprake van baanstroperij in de streek, voor de abdij van Averbode in 1134 werd opgericht. In de twaalfde eeuw raakten roofridders geregeld met elkaar slaags, zodat er twee in de ziekenzaal van de abdij van Averbode werden binnengebracht en er verzorgd door de lekenbroeders. Ze lieten uit dankbaarheid goederen na aan het godshuis voor de goede verzorging die ze er kregen. Zo weten we van hun bestaan en hun tribulaties af.¹ Er is in Geel melding van een Looienaar die in de vijftiende eeuw op Palmenmarkt een man doodsoeg. Er kwam een compositie of zoenstuk tot stand.



De abdij van Averbode aan het eind van de 18de eeuw, schilderij van Hendrik de Cort.

De middeleeuwen liepen in onze dorpen door tot een flink stuk in de zestiende eeuw en van die periode zijn wel wat gegevens bekend. Het genoemde zoenstuk was trouwens typisch middeleeuwse rechtspraak, gebaseerd op costuimen of lokaal gewoonterecht. In de zeventiende eeuw verdween dat gebruik en kwam er een centralisatie van de rechtspraak.

We bekijken in de volgende nummers het strafrecht in geval van verwonding en doodslag; de typische middeleeuwse oplossingen: zoengedingen en strafbedevaarten; de Looise gevangenenbewaking in die tijd en uiteindelijk de zware bestraffing door kaak of schandpaal, galg en rad.

¹ H. Janssens. *De Premonstratenzer abdij van Averbode*, 120, onuitgegeven licentiaatsverhandeling; Abdijarchief Averbode, oorkonden, nr. 22, circa 1165: een ongedateerd stuk waarbij abt Andreas (+ 1166/1167) een goed krijgt in Oosterwijk bij Westerlo. Renier van Westerlo was erg gewond in de abdij terechtgekomen en door hulp van een medebroeder van de abdij genezen. Daarna schonk hij samen met zijn broer een allodium in Oosterwijk aan de kerk van Averbode.

1. Vechtpartijen met verwondingen

Mannen liepen gewapend rond en als er werd gedronken en de gemoederen opgehitst waren, bleef gauw een dode achter. Als het bij kwetsuren bleef mocht men van geluk spreken. Twee voorbeelden:

In februari 1518 sloeg Aert Goris naar Lysbeth Bruynbaerts. Twee getuigen verklaarden dat ze Liesbeth zagen bloeden.

In juni 1518 trokken Hein Lemmenszoon en Hendrik Jans hun 'dagge' of dolk om Moen Loeyens aan te vallen. Deze gooide een piek. Ook Gert Dulleroes mengde zich in de strijd en bracht Hendrik Jans een wonde toe...

In een tijdspanne van tien jaar (1518-1528) noteerde Broeder Max dertien dergelijke vechtpartijen.² Het waren alleen gevallen die gerechtelijk vervolgd werden, maar als de menselijke schade beperkt bleef, diende het slachtoffer meestal geen klacht in. Toch is de reeks klachten over vechtpartijen die door de Looise schepenbank werden behandeld haast eindeloos.

De middeleeuwse justitie sprak sancties en boeten uit naargelang het resultaat van het gevecht: de 'oploop' of aanval; de verwondingen en de aard ervan en de eventuele doodslag als het slachtoffer kwam te sterven.

1.1. De aanval of 'oploop'

Een gevecht begon met een aanval. Meestal was er een agressor en een verweerder. Wie het gevecht begon en het eerst sloeg, stak of schoot was belangrijk. Dat was de 'oploper' of aanvaller. Als er weinig of geen kwetsuren waren en dus geen dokterskosten, werd alleen de oploop beboet. Iemand lijfelijk aanvallen was overal verboden, maar het was slechts een klein vergrijp als er geen wonden bij te pas kwamen.

Op 9 oktober 1546 daagde de schouteet van Tessenderlo een zekere Jan Oyen omdat hij een steen naar Merten Reynders had geworpen. De schout eiste een geldsom als boete omdat er een wonde was. Dezelfde Jan Oyen had ook een oploop gedaan naar Jan Van Anderberghe. Daarvoor eiste de schout een kleinere boete.³ De lichamelijke schade was er minder erg.

In die periode werd Hendrik de Win gedaagd omdat hij een oploop had gedaan naar Margriet Van Balen. De schout eiste zeven schellingen als boete en deed een klacht om de dader te veroordelen 'volgens gewoonte van ons banken recht', of het gewoonterecht van de bank in Tessenderlo. Er werden getuigen opgeroepen om de aard van de aanval en het gevecht te duiden, zodat de Looise schepenen die toen rechtsmacht hadden de straf konden bepalen.⁴

Op 7 november 1547 daagde Jan Knapen Jan Jeuriskens die hem "bij nacht en ontijd gekwetst en verwond had." Hij eiste 3 rijnsgulden voor zijn meester of de chirurgijn die hem had verzorgd en drie gulden voor zijn *smerte* of smartgeld.⁵

² Br. Max, *Tessenderlo, vroeger en nu*, blz. 120-121.

³ RAH, Tessenderlo, schepenregister 95, (nieuw 552) 1546-1551, fol. 28v.

⁴ RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 4r-6r.

⁵ RAH, Tessenderlo, schepenregister 95, (nieuw 552) 1546-1551, fol. 87v.

1.2. Wiekende, zijpende en levende wonden

In de zestiende eeuw werd strafrechtelijk onderscheid gemaakt tussen verschillende wonden. De strafmaat hing af van de ernst van de kwetsuren. In 1546 had Claes Inden Hoeck met een dorsvlegel geslagen naar ene Nijs waardoor die een wonde had opgelopen. De chirurgijn had meegedeeld dat het een wiekende wonde was en daarvoor werd gemeenlijk 7,5 of 8 gulden als boete voorzien.⁶ Zijpen of zijpelen betekent druppelen. Een wiekende wonde was erger. Het was waarschijnlijk een open, gapende wonde waaruit het bloed sneller stroomde.



Waszegel bevestigd aan de oorkonde over het cijnshof van Averbode te Tessenderlo. De oorkonde dateert van 3 april 1517. Op het zegel zien we een afbeelding van Sint Jan-de-Doper. Het randschrift luidt: Hof Van Laten Van Averbode tot Tessenderlo.

We leren het strafrechtelijke verschil tussen een wiekende en een zijpende wonde beter kennen in volgend geval. Jan Hoyhey, de schout van Tessenderlo daagde in 1548 Dirk Peskens omdat hij zijn opponent Jan 's nachts had verwond in een gevecht. Jan had op zijn hoofd twee wonden. Hij eiste de dokterskosten van zijn aanvaller terug maar hij eiste ook de gewoonlijke boete. In die tijd bestonden strafbedevaarten. Als boete moest de dader een pelgrimstocht doen naar een bedevaartsoord. De afstand van de tocht stond in de verhouding tot de ernst van de kwetsuren. Als de chirurgijn zou bepalen dat het een wiekende wonde was dan moest de dader, in dit geval Dirk Peskens twee tochten naar Vendome, in centraal Frankrijk ondernemen. Twee wonden, dus twee tochten. Als het 'maar' zijpende

wonden waren, volstonden twee tochten naar Sint-Joost. Dit is waarschijnlijk Sint-Joost-Ten-Node bij Brussel, in ieder geval dichterbij omdat een zijpende wonde minder erg was dan een wiekende wonde.⁷

De geldboete voor een wiekende wonde bedroeg 7,5 rijns gulden en voor een zijpende wonde slechts 3 rijns gulden, wat gelijk stond met dertig oude groten. Zo leren we in 1548. Op 10 juli 1548 werd Jan Stockmans gedaagd omdat hij Jan Pijpers een wiekende en een zijpende wonde had toegebracht. Hij eiste voor de

⁶ RAH, Tessenderlo, schepenregister 95, (nieuw 552) 1546-1551, fol. 36v.

⁷ RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 16-17r: *daer om dat die selve Dierick den voirgenoenpden Jannen metternacht gequetsth ende gewont heeft in sijn hooft, te weten twee diversche wonden gelijckerweys den voirs. Dierick genoch becant heeft. Inden iersten heyst van Diericken den meester die de wonden gecureert (=verzorgd) heeft voir aff gedaen te hebben. Ende voor die amende (=boete) der wonden heyst de voirs. Jan van Diericken soe verre men bevint sulx geweest te zijn wieckende wonden twee diversche wegen te Vindoemen (=Vendome) ende soe verre men bevint sulcx geweest te zijn eene zijpende wonden eyscht voor elcke wonde befonden eenen wech Sint-Joos op correctief altijd zijnen cuer te wegen oft te gelde. Claecht den heer mede inde manieren nae recht gelijk Jan voirs. Claecht d' erste genachte (=schepenzitting)... Op de tweede ganck ontkende Diericken de aanspraak van Jan Hoyhey; ontkent hem sijn aenspraeck ende Jan dinght hem ter proeven opte calangeringe (=aanklacht).*

wiekende 7,5 rijnsgulden en voor de zijpende drie rijnsgulden.⁸ In 1548 had Peter Vanden Bosch een wiekende wonde toegebracht aan Jan Knapen. De heer eiste 7,5 rijnsgulden voor het euvel.⁹

Daarnaast was nog een zwaardere kwetsuur mogelijk. Als er een 'mink' of 'mank' van kwam, ook een levende wonde genoemd, was het tarief tien gulden. Dat was een wonde die blijvend letsel veroorzaakte. Die wonde bleef met andere woorden levend. Zo lang de persoon leefde zou hij er last van hebben, zou die wonde hem blijvend problemen geven. Hij had een 'mink' en was verminkt of hij liep mank en dus 'mankeerde' hij blijvend.

De gevolmachtigde van de Looise schout daagde in 1549 Peeter Aerts omdat hij Wouter Muyskens had verwond. De dader moest het 'meestersloon' betalen aan drie chirurgijns: meester Loyen Van de Water, meester Claes Van Mechelen en meester Franssen van Aarschot. Ook de wijn die de chirurgijns hadden gedronken moest de dader betalen. Het slachtoffer wou laten vaststellen of het een blijvende, levenslange verminking zou zijn.¹⁰ Was het een 'mink' (verminking) en dus een 'levende wonde' in de betekenis van levenslang? De diagnose van de heren artsen was dan dat Wouter Muyskens een 'openbaar mank in zijn hand' overhield, met andere woorden een blijvend letsel aan de hand.¹¹ Het slachtoffer eiste voor de verminking die hij voor de rest van zijn leven zou dragen, een bijkomende geldsom van 10 gulden of 20 realen (een muntstuk) en "hield zijn keur te wege of te gelde." Hij eiste een straf volgens de lokale Looise keuren. Een keur was een plaatselijke rechtsregel die in Tessenderlo op het jaargeding werd voorgelezen en waar iedereen in de gemeente zich naar te schikken had. Het slachtoffer hield die keur "te wege of te gelde." Een keur te wege was een strafbedevaart die kon uitgesproken worden voor de dader. Hij moest dan een weg afleggen als boete, maar hij kon dat ook afkopen en moest dan een vervangende geldsom als boete betalen.¹²



Veiligheid op de middeleeuwse wegen:
deze 15de eeuwse prent beeldt een
roofoverval af op een reiziger.

⁸ RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 18r: *De heer bedaecht Jannen Stockmans dat hij gewont heeft Jannen Pijpers ende heeft hem gegeven een wiekende wonde ende oft een zijpende wonde ende heyst hem voor een wiekende wonde vii, half Rinsg oft andersins een zijpende wonde 3 rinsg oft xxx oude grooten oft alsoo groot ende cleyn als die scepenen dat voor recht houden.*

⁹ RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 22v-23r.

¹⁰ Idem: *oft eest minck oft levende...*

¹¹ Idem: *dat hij gequets ende geminct of getempt heeft eenen oft twee vingers van Wouter Muyskens.*

¹² RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 50r.

1.3. Vrouwelijke vechtersbazinnen

Om dit hoofdstuk over vechtersbazen af te sluiten de focus op 'het zwakke geslacht' want ook de vrouwen lieten zich niet onbetuigd.

In 1547 sloeg Elisabeth Nijs met een knuppel naar Claes. De arme man eiste een geldboete en dat ze de schade aan zijn lijf en leden betaalde, de furie!¹³

Dat jaar kreeg Jan Lemmens, alias Van Sweevelt een pak rammel van Liesbeth Creyten. Het probleem was dat vrouwen geen rechtsmacht hadden voor zichzelf en telkens met een mannelijke voogd moesten verschijnen. De aanklager moest dus de vrouw met haar momber of voogd voor de Looise schepenbank dagen en die voogd moest dan spreken namens die vrouw.¹⁴

Het jaar nadien, 1548 bracht de landsheer via zijn plaatsvervanger, de schout van Tessenderlo Liesbeth Timmers voor de schepenbank. Ze had verdorie Machiel Cnapen een stuk uit zijn oor gebeten en hem er flink van langs gegeven. De geëiste som bedroeg 30 oude groten. De groote was een oude middeleeuwse munt. In die periode kwam de gulden in voege. Dat geldstuk was één van de tekenen van de Nieuwe Tijd en kondigde mee het verdwijnen van de middeleeuwen aan.¹⁵

François Van Gehuchten

¹³ RAH, Tessenderlo, schepenregister 95, (nieuw 552) 1546-1551, fol. 46r: *De schoutheet beclaecht Elisabeth Nijs dat sij Claesen met eenen cluppel geslagen heeft.*

¹⁴ RAH, Tessenderlo, schepenregister 95, (nieuw 552) 1546-1551, fol. 59v.

¹⁵ RAH, Tessenderlo, schepenregister 1, 1547-1550 (nieuw 39), fol. 14v: *1548 De heer bedaecht Lysbeth Timmers dat sij Machiel Cnapen gebeten heeft een stuck vande ooren aff ende strijachtich geweest zijn ende heyscht haer daer voor xxx oude groten.*

LAD

LOOIS ARCHIEF - en DOCUMENTATIECENTRUM

OPENDEURDAGEN 2006

07 januari	1° zaterdag
19 januari	3° donderdag
22 januari	4° zondag
04 februari	1° zaterdag
16 februari	3° donderdag
26 februari	4° zondag
04 maart	1° zaterdag
16 maart	3° donderdag
26 maart	4° zondag
01 april	1° zaterdag
20 april	3° donderdag
23 april	4° zondag
06 mei	1° zaterdag
18 mei	3° donderdag
28 mei	4° zondag
03 juni	1° zaterdag
15 juni	3° donderdag
25 juni	4° zondag
01 juli	1° zaterdag
20 juli	3° donderdag
05 augustus	1° zaterdag
17 augustus	3° donderdag
02 september	1° zaterdag
21 september	3° donderdag
24 september	4° zondag
07 oktober	1° zaterdag
19 oktober	3° donderdag
22 oktober	4° zondag
04 november	1° zaterdag
16 november	3° donderdag
26 november	4° zondag
02 december	1° zaterdag
21 december	3° donderdag

ENKELE WEGWIJZERS NAAR ONZE VOOROUDERS IN TESSENDERLO

1. Periode 1597-1797

Gebruik driedelige lijst van geboorten 1597-1797 waar men bij elke geboorte het nummer van het Familieblad vindt.

2. Periode 1797-1813

Gebruik bundel met de 4 zebra-strepen (uitvoering rood, groen of zwart) waar men een alfabetische Familielijst vindt. (Sinds 2006 ook opgenomen in nieuwe lijst 1797-1900 voor °X+ / zie onderaan)

3. Periode 1797-1900

Gebruik vooral de huwelijkslijst met gele band en zwarte streep waarin ook geboortedatum en geboorteplaats van de partners zijn opgenomen.

Kijk ook eens bij de militieplichtigen uit de geboortejaren 1794 tot 1855.

Vergeet zeker niet de Volkstelling van 1847-1867 : eerst de alfabetische lijst in 2 delen die verwijst naar de 2-delige lijst per wijk en huis met alle bewoners, lijst per wijk en huis met alle bewoners, inbegrepen verloop gedurende 20 jaar.

4. Periode 1900-1930

Hiervoor beschikken wij enkel over de officiële 10-jarige klappers.

1^{ste} Zaterdag	van 09 tot 12 uur	Archief +Museum
3^{de} Donderdag	van 19 tot 22 uur	Archief + Museum
4^{de} Zondag	van 14 tot 17 uur	Museum

Inhoud

Voorwoord	1
Wil de echte Looienaar nu opstaan	2
Vrienden van de Looise Krabbers	6
Recht van verkoop wegens 'naerderschap'	11
Lode Sleurs (1918 - 1946): van zondebok tot icoon van de Vlaamse beweging (2)	17
Het salaris op zijn patatten niet verdienen	20
Het rovershol Tessenderlo (13)	22
LAD jaarkalender	27

OPROEP AAN ONZE LEZERS

Heeft U thuis nog oude documenten, boeken, kranten, artikels...waar U geen blijf mee weet? Contacteer het Loois Archief en Documentatiecentrum. Misschien zitten er voor ons wel interessante dingen tussen.

Ook oude zichtkaarten en foto's zijn meer dan welkom. We laten ze graag bijmaken voor ons archief. De originele foto's worden uiteraard teug bezorgd aan de eigenaar.

Interessant voor LAD zijn ook oude gebruiksvoorwerpen, oud speelgoed, oud schoolgerief... oude voorwerpen in het algemeen. Vooraleer U ze weg doet, denk eens aan het Loois Archief en Documentatiecentrum. Ze worden steeds in dank aanvaard en krijgen zo een plaats in ons 'voorwerpenarchief'. Eventueel kunnen ze opgenomen worden in tentoonstellingen in ons museum 'De Kelder'. Voorwerpen kunnen aan LAD geschonken of in bruikleen gegeven worden.

U kan ons alles bezorgen tijdens de maandelijkse opendeurdagen of U neemt contact op met de voorzitter of andere bestuursleden. Zij zullen dan het nodige doen.

OPENDEURDAGEN ARCHIEF EN MUSEUM

Iedere eerste zaterdagvoormiddag van de maand van 9.00 tot 12.00 uur.
Iedere derde donderdagavond van de maand van 19.00 tot 22.00 uur.

LAD beschikt o.a. over een uitgebreid genealogisch archief dat open staat voor iedereen die zijn stamboom wil opzoeken. Een meer dan boeiende bezigheid.

In het museum is naast de vaste collectie vaak een thematentoonstelling te bezichtigen.

Teksten voor 'Eeuwentemmer'

Alhoewel we een vaste kern hebben van schrijvers staat ons tijdschrift altijd open voor teksten van iedereen. Geïnteresseerde schrijvers kunnen ons hun bijdrage bezorgen. Er is geen beperking in thematiek nog in tijd voor zover het maar met Tessenderlo of zijn inwoners te maken heeft.

